

ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ НА АВТОРСКИТЕ ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯ

*Информационен материал
на Министерството на културата*

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА КУЛТУРАТА

**МИНИСТЕРСТВО
НА КУЛТУРАТА**

Дирекция
"Авторско право и
сродните му права"

<http://mc.government.bg/>

2021

ДАНЪЧНИЯТ ЗАКОН

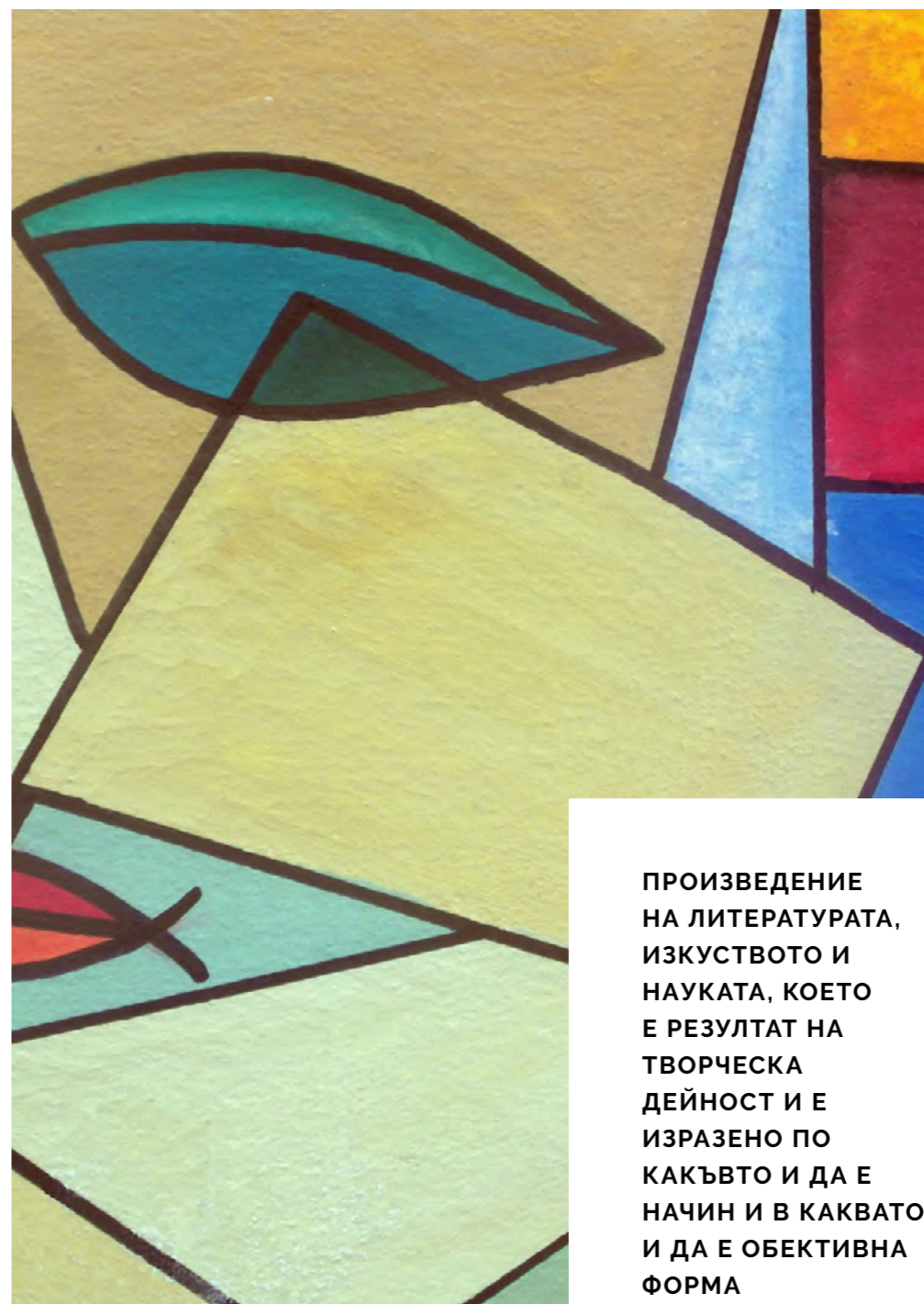
Съгласно чл. 29, ал. 1, т. 2, б. б) от Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ) облагаемият доход от стопанска дейност на физически лица, които не са търговци, се определя като доходите, представляващи авторски възнаграждения и възнаграждения за изпълнения на артисти-изпълнители се намаляват с разходи за дейността в размер на 40 на сто. Тъй като този режим се различава и е по-благоприятен от установения за доходи от упражняване на свободна професия и от извънтрудови правоотношения (за които чл. 29, ал. 1, т. 3 ЗДДФЛ предвижда разходи за дейността в размер на 25 на сто), следва да са налице ясни отправни точки, приложими за разграничаване на отделните хипотези.

Специфичната компетентност на Министерството на културата се разпростира по отношение на авторското право и сродните му права, поради което в настоящия информационен материал не разглеждаме прилагането на посочената разпоредба на чл. 29, ал. 1, т. 2, б. б) от данъчния закон по отношение на предвидените в нея „лицензионни възнаграждения“ и „доходи от продажба на изобретения“. Последните се отнасят до обекти на индустриална собственост – търговски марки, патенти за изобретения и др., по които компетентният административен орган е Патентното ведомство на Република България.

ОБЕКТИ НА АВТОРСКО ПРАВО

Съгласно чл. 3, ал. 1 от Закона за авторското право и сродните му права (ЗАПСП), обект на авторско право е всяко произведение на литературата, изкуството и науката, което е резултат на творческа дейност и е изразено по какъвто и да е начин и в каквато и да е обективна форма. Това са и условията, на които даден обект следва да отговаря, за да бъде квалифициран като произведение, закриляно по авторскоправния закон. Отделните видове произведения са изброени в същия текст – литературни, музикални и сценични произведения, филми, произведения на изобразителното изкуство, на архитектурата, фотографски произведения, преводи и преработки на съществуващи произведения и фолклорни творби и др. Изброяването е примерно и неизчерпателно. Горепосоченият чл. 29, ал. 1, б. б) ЗДДФЛ има предвид всеки обект, който отговаря на условията на споменатия чл. 3 ЗАПСП и може да се квалифицира като произведение. Обратното – когато условията за това не са налице и липсва обект на авторскоправна закрила, сумите, получени във връзка с него, не попадат в приложното поле на разпоредбата на данъчния закон.

**ПРОИЗВЕДЕНИЕ
НА ЛИТЕРАТУРАТА,
ИЗКУСТВОТО И
НАУКАТА, КОЕТО
Е РЕЗУЛТАТ НА
ТВОРЧЕСКА
ДЕЙНОСТ И Е
ИЗРАЗЕНО ПО
КАКЪВТО И ДА Е
НАЧИН И В КАКВАТО
И ДА Е ОБЕКТИВНА
ФОРМА**

ОБЕКТИ НА ПРАВО – СРОДНО НА АВТОРСКОТО

В чл. 72, т. 1 авторскоправният закон установява изпълнението на артиста-изпълнител като един от обектите на сродно на авторското право, а в чл. 74 пояснява, че артист-изпълнител е лицето, което представя, пее, свири, танцува, рецитира, играе, режисира, дирижира, коментира, озвучава роли или изпълнява по друг начин произведение, цирков или вариететен номер, номер с кукли или фолклорна творба. Текстът изброява действията, разглеждани като изпълнения на артисти-изпълнители, както и поставя изискване те да са извършени по отношение на няколко изчерпателно изброени категории обекти – произведение по смисъла на чл. 3 ЗАПСП, цирков или вариететен номер, номер с кукли или фолклорна творба. Това са и условията, въз основа на които следва да се определи дали конкретно действие може да се квалифицира като артистично изпълнение или не.

ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА АРТИСТА-ИЗПЪЛНИТЕЛ, КОЙТО ПРЕДСТАВЯ, ПЕЕ, СВИРИ, ТАНЦУВА, РЕЦИТИРА, ИГРАЕ, РЕЖИСИРА, ДИРИЖИРА ИЛИ ИЗПЪЛНЯВА ПО ДРУГ НАЧИН ПРОИЗВЕДЕНИЕТО

ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯ

ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ОБЕКТИ НА АВТОРСКО ПРАВО

(ПРОИЗВЕДЕНИЯ)

Съгласно чл. 18, ал. 1 ЗАПСП, авторът на произведение (от категориите, посочени в чл. 3 ЗАПСП) има право да го използва с лични действия, както и да разрешава срещу възнаграждение използването му от други лица, а конкретните форми (начини) на използване са посочени в чл. 18, ал. 2 ЗАПСП (възпроизвеждане, разпространение, публично представяне и изпълнение, превод, излъчване, предаване и препредаване по кабел и т.н.). Съгласно чл. 36, ал. 1 от ЗАПСП, когато авторът отстъпва правото да се използва произведението му, това става с договор, а възнаграждението, получено по този договор, е „авторско възнаграждение“. Видно от казаното, законът разглежда като авторски възнаграждения само сумите, получени за отстъпено право за използване по начините, установени в чл. 18, ал. 2 от ЗАПСП, които са предмет на конкретен договор.

ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ОБЕКТИ НА ПРАВО – СРОДНО НА АВТОРСКОТО

(ИЗПЪЛНЕНИЯ НА АРТИСТИ-ИЗПЪЛНИТЕЛИ)

Използването на артистичните изпълнения е регламентирано в чл. 76 ЗАПСП – по изброените в разпоредбата начини и само със съгласието на артиста-изпълнител, предоставено в писмена форма. Следва да се има предвид, че законът прави разлика между (i) използването на изпълнение „на живо“ и (ii) използването на записано изпълнение. За първата група изпълнения в чл. 76, ал. 1, т. 1 ЗАПСП се предвижда, че артистът-изпълнител има право да разрешава излъчването на незаписаното (живото) изпълнение по безжичен път, предаването и препредаването му по кабел, както и неговото звукозаписване и видеозаписване. По отношение записаните изпълнения законът в чл. 76, ал. 1, т. 1, предложения 6 и 7 и т. 2 – 4 предвижда използване чрез възпроизвеждане, разпространение, публично изпълнение, излъчване, предаване, препредаване, предоставяне на достъп чрез интернет, внос и износ.

Получените възнаграждения следва да се третират като такива за отстъпени права за използване на изпълнения на артист-изпълнител единствено в случаите, когато с писмен договор е договорено използване чрез гореизброените действия.

ОСОБЕНИ ХИПОТЕЗИ И ТАКИВА, ЗА КОИТО ДО МИНИСТЕРСТВОТО НА КУЛТУРАТА СА ОТПРАВЯНИ ЗАПИТВАНИЯ

ХУДОЖЕСТВЕНА ПОРЪЧКА

Като частен случай на използване на произведение – обект на авторско право, може да се разгледа хипотезата на създаване на произведение въз основа на договор за възлагане, сключен при условията на чл. 42 от ЗАПСП. В тези случаи авторът е носител на правата върху поръчаното произведение, а поръчващият придобива изключителното право за използване на произведението за целта на поръчката, без да е необходимо отделно разрешение от страна на автора. Текстът е диспозитивен и предоставя възможност на страните по договора да уговорят помежду си и нещо различно от предвиденото в цитираната разпоредба. Възможно е, в този смисъл, в полза на едната или другата страна по договора да се уговорят и начини за използване, извън целите на поръчката, напр. право на преработка без да е необходимо изрично разрешение на автора и т.н.

Договорът по чл. 42 ЗАПСП има двойствен характер, като с него едновременно (i) се възлагат конкретни фактически действия с цел създаване на произведение и (ii) се отстъпват права за използването на това произведение. Вследствие на това, възнаграждението по този договор също се състои от две части – възнаграждение за изработка с основание Закона за задълженията и договорите, и възнаграждение за отстъпени авторски права (авторско възнаграждение), с основание ЗАПСП. За целите на данъчното облагане и изчисляване на данъчната основа, като авторски следва да се третира само възнагражденията от втория вид.

В съответствие с препращащата норма на чл. 84 ЗАПСП режимът на чл. 42 от закона е приложим и към изпълненията на артистите-изпълнители.

ФИЛМИ И ДРУГИ АУДИОВИЗУАЛНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

Съгласно чл. 62 ЗАПСП, авторското право върху филм или друго аудио-визуално произведение принадлежи на режисьора, сценариста и оператора. Видно от това, законът разглежда филмите и другите аудиовизуални произведения като произведения, създавани в режим на съавторство, съответно всеки от горепосочените съавтори е носител на авторско право върху цялото аудиовизуално произведение.

Раздел V в Глава седма от ЗАПСП е озаглавен „Създаване и използване на филми и други аудиовизуални произведения“, а чл. 63 от закона, от своя страна, носи заглавието „Договори за създаване и използване“. В ал. 1 разпоредбата предвижда, че авторите на филм или на друго аудиовизуално произведение (определени съобразно чл. 62 ЗАПСП), сключват с продуцента писмени договори, като при липсата на уговорка в противоположен смисъл се презюмира, че с тези договори на продуцента са отстъпени изключителни права за използване на филма

на територията на страната и чужбина. Видно от това, с договора посочен в чл. 63, ал. 1 ЗАПСП, авторът (i) се задължава да извърши определени действия – да създаде сценарий, да заснеме филм, да го режисира и др., а също и (ii) отстъпва на продуцента, в качеството му на първоначален ползвател, правата за използване на създаденото произведение. Първата част от договора не се основава на ЗАПСП и по същността си представлява договор за изработка със специфичен предмет, подчиняващ се на разпоредбите на Закона за задълженията и договорите. Втората част е същинският авторски договор, чийто предмет е отстъпването в полза на продуцента на права за използване по определени начини на създадения филм или друго аудиовизуално произведение.

В съответствие с така описаната структура на договора, следва да се диференцират и възнагражденията, заплащани на автора въз основа на него – „авторски“ са само тези от тях, които са заплатени за отстъпените права за използване на създаденото аудиовизуално произведение, а останалите имат за основание извършването на определена работа и получените суми не се явяват авторски възнаграждения. Съотношението между двата вида плащания произтича от спецификата на конкретния случай и се основава на договореното между продуцента и автора.

ПРОИЗВЕДЕНИЯ НА ИЗОБРАЗИТЕЛНОТО ИЗКУСТВО И ФОТОГРАФСКИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

В съответствие с изложеното по-горе относно обектите на авторското право и възнагражденията за тяхното използване, произведенията на изобразителното изкуство и фотографските произведения се квалифицират като произведения и обекти на авторски права, а използването им е подчинено на режима на ЗАПСП. Специфика би била налице в случаите, когато такива произведения се използват лично от автора, напр. чрез продажба. В тези случаи, в съответствие с изложеното по-горе като авторско възнаграждение може да се третира частта от продажната цена, която остава след приспадането на стойността на вложените материали и разходи за труд. При необходимост, конкретните размери биха могли да се определят със съдействието на вещо лице.

ИЗПЪЛНЕНИЯ НА АРТИСТИ-ИЗПЪЛНИТЕЛИ, ОЗВУЧАВАЩИ ФИЛМИ, ДРУГИ АУДИОВИЗУАЛНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ И АУДИОКНИГИ

Съобразно изложеното по-горе относно обектите на право – сродно на авторското, озвучаването на филми и прочитането на литературно произведение се квалифицират като артистични изпълнения. В контекста на разглеждания случай, от значение сред различните форми на изпълнителска дейност, изброени в чл. 74 ЗАПСП, са изпълненията чрез озвучаване на роля във филм или друго аудиовизуално произведение (квалифицирани като обекти на авторско право съобразно чл. 3, ал. 1, т. 4 ЗАПСП) и изпълненията по друг начин – прочитане на литературно произведение (представляващо обект на авторско право по чл. 3 ал. 1, т. 1 ЗАПСП) с оглед превръщането му в аудиокнига. Видно от казаното по-горе, съобразно разпоредбите на Закона за авторското право и сродните му права, лицата, извършващи посочените действия, се квалифицират като артисти-изпълнители, а самите действия представляват изпълнения на артисти-изпълнители, съответно възнагражденията, получени за използване по начините, изброени в чл. 76 ЗАПСП, са сред визираните чл. 29, ал. 1, т. 2, б. б) ЗДДФЛ.

ИЗПЪЛНЕНИЯ НА АРТИСТИ-ИЗПЪЛНИТЕЛИ „НА ЖИВО“ ПО ВРЕМЕ НА ТЕАТРАЛНИ СПЕКТАКЛИ, КОНЦЕРТИ И ДРУГИ

В съответствие с изложеното по-горе относно вознагражденията за използване на обекти на право – сродно на авторското, изпълнението „на живо“ по време на театрален спектакъл или концерт поражда за артиста-изпълнител правото да разреши излъчването, предаването, препредаването и записа на изпълнението, а полученото за това вознаграждение на общо основание попада в хипотезата на чл. 29, ал. 1, т. 2, б. б) ЗДДФЛ.

Когато изпълнението „на живо“ не е използвано по някой от гореизброените начини и е останало незаписано, в полза на артиста-изпълнител не се поражда право – сродно на авторското, а заплатеното за изпълнението вознаграждение не е последица от упражняването такова право. В тези случаи, вознаграждението има за основание трудов договор или договор за изработка със специфичен предмет, подчинен съответно на Кодекса на труда или на Закона за задълженията и договорите.

ДАНЪЧНО ОБЛАГАНЕ НА АВТОРСКИТЕ ВЪЗНАГРАЖДЕНИЯ

*Информационен материал
на Министерството на културата*

Дирекция "Авторско право и сродните му права"

<http://mc.government.bg/>

Снимки: СС0
2021